

„Przyjdzie rozkaz, że już [...] trzeba nam iść”. Tyrteizm w piosence Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń!*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Ilustracja interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Kotłyszanka o zakopanej broni*, [w:] *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 329–330.
- Źródło: *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 519.
- Źródło: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Wiersz o nas i o chłopcach*, [w:] Jan Szczawiej, *Poezja Polski Walczącej 1939 – 1945. Antologia*, t. 1, Warszawa 1974, s. 951.
- Źródło: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Hej, chłopcy, bagnet na broń*, [w:] *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 565–566.
- Źródło: *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 643.
- Źródło: *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 643.
- Źródło: Władysław Broniewski, *Bagnet na broń*, [w:] Jan Szczawiej, *Poezja Polski Walczącej 1939 – 1945. Antologia*, t. 1, Warszawa 1974, s. 79.

- Źródło: Casimir Delavigne, *Warszawianka 1831 roku*, [w:] *Polskie pieśni wojenne i piosenki obozowe*, oprac. Adam Zagórski, tłum. Karol Sienkiewicz, wybór Adam Zagórski, Piotrków 1915, s. 12.
- *Tyrtajos, (Piękne to jest...)*, przeł. Z. Kubiak, [w:] tegoż, Warszawa 2003, s. 83

„Przyjdzie rozkaz, że już [...] trzeba nam iść”. Tyrteizm w piosence Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń!*

Żołnierze Armii Krajowej podczas Powstania Warszawskiego.
Źródło: domena publiczna.

“ *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*

„Danuta” była w czasie Powstania sanitariuszką w 1 plutonie 3 szwadronu, który wchodził w skład dywizjonu ułanów kryptonim „Jeleń”. Naturalnie wojskowa struktura i nazwy jednostek powstańczych nie odpowiadały rzeczywistości. Powstańcy nie mieli ani koni, ani też szabel i w niczym nie przypominali ułanów sprzed 1939 roku [...]. Stanęli do walki niedostatecznie uzbrojeni, z butelkami benzyny szli na czołgi.

Źródło: *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 519.

Przy ogromnej przewadze militarnej wroga dla polskich żołnierzy walczących w II wojnie światowej szczególnie ważne było podtrzymywanie wiary w sens walki i możliwość zwycięstwa. Tę trudną, a przy tym tak pożądaną postawę umacniały piosenki żołnierskie. Jedną z najśłynniejszych z nich napisała dla walczących „Danuta” – Krystyna Krahelska.

Twoje cele

- Przeanalizujesz symbolikę w poezji tyrtejskiej.
- Sporządzisz słownik tyrtejski.
- Opracujesz na podstawie wojennych tekstów patriotycznych kodeks żołnierski.

Krystyna Krahelska ps. Danuta (1914–1944)

Poetka, działaczka harcerska, łączniczka i sanitariuszka Armii Krajowej, uczestniczka powstania warszawskiego. Urodziła się w Mazurkach na terenie dzisiejszej Białorusi w rodzinie inteligenckiej o tradycjach patriotycznych. Od 1932 roku mieszkała w Warszawie, gdzie podjęła studia etnograficzne, ukończone tuż przed wybuchem wojny. Jeszcze jako uczennica, a potem studentka pisała wiersze i śpiewała piosenki regionalne w audycjach Polskiego Radia. Po wybuchu wojny Krahelska działała jako sanitariuszka oraz kurierka dostarczająca broń oddziałom partyzanckim na Lubelszczyźnie. W powstaniu przydzielono jej funkcję sanitariuszki. Pierwszego dnia walk, udzielając pomocy rannemu żołnierzowi, została trzykrotnie postrzelona w klatkę piersiową i zmarła od ran nazajutrz, 2 sierpnia. Pośmiertnie awansowano ją do stopnia plutonowego AK i uhonorowano m.in. Krzyżem Walecznych.

Portret Krystyny Krahelskiej.

W latach 1941–1943 poetka napisała swoje najbardziej znane wiersze i piosenki, m.in. *Kołysankę o zakopanej broni*, *Kujawiaka konspiracyjnego* i *Hej, chłopcy, bagnet na broń* – najpopularniejszą piosenkę żołnierską oddziałów partyzanckich, śpiewaną również przez powstańców warszawskich. Źródło: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Pomnik warszawskiej Syreny z rysami Krystyny Krahelskiej.

Poetka stała się rozpoznawalna jako modelka, której rysy Ludwika nadała rzeźbie warszawskiej Syreny, odsłoniętej w kwietniu 1939 roku na Wybrzeżu Kościuszkowskim w Warszawie.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Do broni!

Historię Polski XIX i dużej części XX wieku można opisać jako dzieje walki o odzyskanie i utrzymanie niepodległości. Jednym z najważniejszych zadań stawianych literaturze tamtego okresu przez czytelników i samych twórców było wzmacnianie postaw patriotycznych i podsycanie nadziei na odzyskanie wolności. Szczególną rolę miała do odegrania poezja, która ze względu na swą zwięzłość i łatwość rozpowszechniania lepiej spełniała zadanie reagowania na rozwój sytuacji politycznej niż proza czy dramat. Wzorem dla twórczości polskich poetów już od czasów romantyzmu był **tyrteizm** – przekonanie, że niepodległość można osiągnąć tylko poprzez walkę zbrojną, a poświęcenie życia za ojczyznę to najszlachetniejszy dowód patriotyzmu. Postawa taka ukształtowała się w starożytności, a swoją nazwę wzięła od imienia Tyrtajosa (inaczej Tyrteusza), greckiego poety z VII w. p.n.e. Myśl przewodnią tyrteizmu wyrażają pierwsze słowa jego najsłynniejszego wiersza:

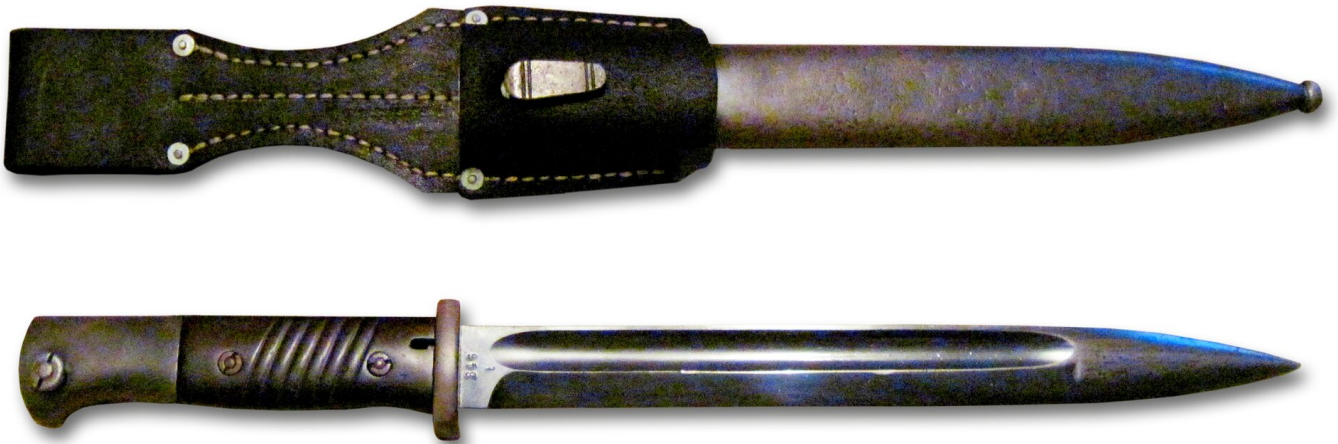
((Tyrtajos

Piękne to jest...

Piękne to jest dla dzielnego męża [...] polec w bitwie, gdy walczy za ten ojczysty swój kraj.

Tyrtajos, (Piękne to jest...), przeł. Z. Kubiak, [w:] tegoż, Warszawa 2003, s. 83

Słowa te można uznać za motto poezji II wojny światowej, szczególnie powstających w jej trakcie piosenek żołnierskich.

Bagnet to biała broń przypominająca nóż, mocowany do lufy karabinu i służącej do walki bezpośredniej podczas II wojny światowej.

Źródło: Kominek1993, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Rycerze z bagnetami

Jednym z symboli walki o niepodległość Polski, żywo obecnym w poezji tyrtejskiej XIX i XX wieku, stał się bagnet. Nazwa tej broni białej pochodzi od nazwy francuskiej miejscowości Bayonne, słynącej z produkcji bagnetów. Były one elementem wyposażenia żołnierzy polskich walczących w piechocie [Księstwa Warszawskiego](#), [Królestwa Kongresowego](#), a potem [Legionów Polskich](#) i Wojska Polskiego w czasie kampanii wrześniowej 1939 roku. Symboliczne znaczenie bagnetu jako atrybutu żołnierza polskiego widać w pieśniach i wierszach patriotycznych. Refren *Warszawianki* 1831 roku, słynnej pieśni powstania listopadowego napisanej po francusku przez Casimira Delavigne'a, a przetłumaczonej przez Karola Sienkiewicza, brzmiał:

Kamil Mackiewicz, „Hej, kto Polak, na bagnety!!”, plakat propagandowy wzywający do walki w wojnie polsko-bolszewickiej, 1920

Źródło: domena publiczna.

((Casimir Delavigne

Warszawianka 1831 roku

Hej kto Polak, na bagnety!
Żyj swobodo, Polsko żyj!
Takim hasłem cnej podniety
Trąbo nasza wrogom grzmij!

Źródło: Casimir Delavigne, *Warszawianka 1831 roku*, [w:] *Polskie pieśni wojenne i piosenki obozowe*, oprac. Adam Zagórski, tłum. Karol Sienkiewicz, wybór Adam Zagórski, Piotrków 1915, s. 12.

Do tych słów nawiązał w jednym z najsłynniejszych wierszy tyrtejskich II wojny światowej, noszącym tytuł *Bagnet na broń*, Władysław Broniewski. Bagnet symbolizuje gniew na agresora i determinację do walki:

((Władysław Broniewski

Bagnet na broń

kiedy runą żelaznym wojskiem
i pod drzwiami staną, i nocą
kolbami w drzwi załomocą –
ty, ze snu podnosząc skroń,
stań u drzwi.
Bagnet na broń!
Trzeba krwi!

Źródło: Władysław Broniewski, *Bagnet na broń*, [w:] Jan Szczawiej, *Poezja Polski Walczącej 1939 – 1945. Antologia*, t. 1, Warszawa 1974, s. 79.

Symbolika bagnetu jest jednak naznaczona piętnem tragizmu. Polskie wojsko umiejętnie posługiwało się tą bronią, radząc sobie z armią niemiecką. Jednak wróg miał przewagę karabinów, czołgów i bombowców.

Grupa żołnierzy z batalionu „Czata 49” z miotaczami przeciwpancernymi „PIAT”. Trzeci od lewej: kapral Andrzej Maringe ps. Andrzej, w środku siedzi kapral Stanisław Potworowski ps. Potwór, warszawska Wola, sierpień 1944

Źródło: domena publiczna.

„Po zwycięstwo!”

Tak rozpoznawalnego symbolu tyrtejskiego nie mogło zabraknąć w jednej z najbardziej znanych piosenek żołnierskich okresu II wojny światowej. Pisząc (prawdopodobnie w ostatnich dniach grudnia 1942 lub pierwszych dniach stycznia 1943 roku) tekst i muzykę *Hej, chłopcy, bagnet na broń*, Krystyna Krahelska była już znana jako autorka popularnej *Kołysanki o zakopanej broni*. Piosenkę *Hej, chłopcy...* stworzyła na zamówienie Witolda Krassowskiego ps. Andrzej, podporucznika z Batalionu Sztabowego („Baszty”) Komendy Głównej Armii Krajowej. Krassowski spędzał Boże Narodzenie 1942 roku z rodziną Krahelskiej w Pieszej Woli i wówczas poprosił ją o napisanie dla „Baszty” piosenki bojowej:

“ *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*

Nasza piosenka musi być naprawdę nasza, to znaczy taka, żeby się ją śpiewało tu, na polskiej ziemi.

Źródło: *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 643.

Po raz pierwszy utwór został zaprezentowany publicznie w lutym, podczas kameralnego koncertu dla harcerzy i żołnierzy „Baszty” w prywatnym mieszkaniu w Warszawie. Bardzo szybko uzyskał ogromną popularność wśród harcerzy Szarych Szeregów. Przedruki tekstu

w prasie podziemnej przyczyniły się do rozpowszechnienia piosenki w oddziałach partyzanckich m.in. na Mazowszu, Kielecczyźnie, Lubelszczyźnie, Grodzieńszczyźnie, w okolicach Łodzi, Krakowa i w Puszczy Kampinoskiej. Piosenka Krahelskiej stała się nieoficjalnym hymnem bojowym powstania warszawskiego, a po jego upadku towarzyszyła żołnierzom w obozach jenieckich i partyzantom z oddziałów leśnych walczących z komunistami po zakończeniu wojny.

Słownik

Królestwo Kongresowe

właśc. Królestwo Polskie, potocznie Kongresówka; państwo utworzone wskutek postanowień kongresu wiedeńskiego w 1815 roku z części ziem zlikwidowanego Księstwa Warszawskiego. Królem był car rosyjski, rządzący za pośrednictwem namiestnika. Autonomię państwa stopniowo ograniczano, poczynając od upadku powstania listopadowego. Formalnie Królestwo Polskie przestało istnieć po odzyskaniu niepodległości i proklamowaniu Rzeczypospolitej Polskiej

Księstwo Warszawskie

państwo polskie istniejące w latach 1807–1815, utworzone z inicjatywy Napoleona Bonapartego na ziemiach zaboru pruskiego i części zaboru austriackiego. Celem Napoleona było zyskanie przychylności Polaków i włączenie polskich oddziałów wojskowych do walki Francji z Rosją. Księstwo zostało zlikwidowane wskutek postanowień kongresu wiedeńskiego

Legiony Polskie

formacja wojskowa utworzona w sierpniu 1914 roku z inicjatywy m.in. Józefa Piłsudskiego jako część armii austro-węgierskiej do walki z Rosją w czasie pierwszej wojny światowej. W toku działań wojennych Legiony stały się główną formacją walczącą z sukcesem o niepodległość Polski

tyrteizm

postawa gotowości do walki zbrojnej i poświęcenia życia za ojczyznę, przekonanie, że walka stanowi najdoskonalszą formę patriotyzmu. Nazwa pochodzi od imienia greckiego poety starożytnego Tyrtaosa (Tyrteusza). Literacką manifestacją tyrteizmu jest tzw. poezja tyrtejska – poezja zagrzewająca do walki w sytuacji zagrożenia ojczyzny

Ilustracja interaktywna

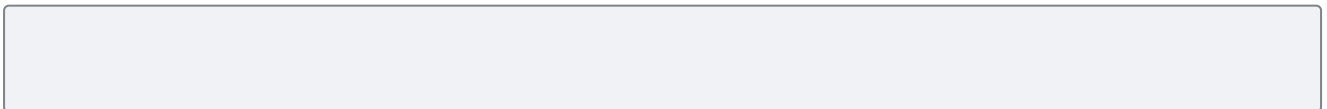

Polecenie 1

Stwórz mapę myśli w której wypiszesz hasła określające symbolikę w poezji tyrtejskiej.

Polecenie 2

Zapoznaj się z mapą ilustrującą obszary działań Armii Krajowej i wyjaśnij, jakie zadania stawiali sobie żołnierze Armii Krajowej oraz jaka była ich rola społeczna.

Źródło: licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 3

Zapoznaj się z poniższym tekstem piosenki Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń*. Na podstawie informacji z powyższej ilustracji interaktywnej oraz tekstu wypisz hasła, które według ciebie nadają mu charakter hymnu bojowego w czasie powstania warszawskiego oraz w obozach jenieckich i partyzantom.

((Krystyna Krahelska ps. Danuta

Hej, chłopcy, bagnet na broń

Hej, chłopcy, bagnet na broń!
Długa droga, daleka, przed nami,
Mocne serca, a w ręku karabin,
Granaty w dłoniach i bagnet na broni.

Jasny świt się roztoczy,
Wiatr owieje nam oczy
I odetchnąć da płucom i rozgorzeć da krwi,
I piosenkę, jak tęczę, nad nami roztoczy
W równym rytmie marsza: raz, dwa, trzy...

Hej, chłopcy, bagnet na broń!
Długa droga, daleka, przed nami trud i znój,
Po zwycięstwo my, młodzi, idziemy na bój,
Granaty w dłoniach i bagnet na broni.

Ciemna noc się nad nami
Roziskrzyła gwiazdami,
Białe wstęgi dróg w pyle, długie noce i dni,
Nowa Polska, Zwycięska, jest w nas i przed nami
W równym rytmie marsza: raz, dwa, trzy...

Hej, chłopcy, bagnet na broń!
Bo kto wie, czy to jutro, pojutrze, czy dziś

Przyjdzie rozkaz, że już, że już trzeba nam iść...
Granaty w dłoniach i bagnety na broń!

Źródło: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Hej, chłopcy, bagnet na broń*, [w:] *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 565–566.

Sprawdź się

Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Hej chłopcy, bagnet na broń*

Władysław Broniewski, *Bagnet na broń*

Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Wiersz o nas i o chłopcach*

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz określenia, które trafnie charakteryzują postawę tytułowych chłopców z piosenki *Hej, chłopcy, bagnet na broń*.

☐ osamotnienie

☐ mściwość

☐ wiara

☐ pewność siebie

☐ zmęczenie

☐ gniew

☐ wytrwałość

☐ lęk

☐ odwaga

☐ pogoda ducha

Ćwiczenie 2

Oceń i oznacz prawdziwość zdań dotyczących piosenki *Hej, chłopcy, bagnet na broń*.

	Prawda	Fałsz
Piosenka należy do liryki apelu.	☐	☐
W piosence dominuje funkcja impresywna.	☐	☐
Podmiot liryczny zajmuje pozycję bezstronnego obserwatora.	☐	☐
Podmiot liryczny opisuje tragizm przeżyć bohaterów.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tabelę dotyczącą środków artystycznych w piosence *Hej, chłopcy, bagnet na broń*: wpisz nazwy tych środków i cytaty z tekstu oraz określ wspólną tym środkom funkcję.

Nazwa środka artystycznego	Przykład (cytat z tekstu)	Funkcja środków artystycznych
apostofa	____	____
____	„że już, że już”	____
wykrzyknienie	____	____

Ćwiczenie 4

Objaśnij symboliczne znaczenie elementów występujących w piosence *Hej, chłopcy, bagnet na broń*.

Noc

Świt

Tęcza

Ćwiczenie 5

Na podstawie piosenki Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń* i wiersza Władysława Broniewskiego *Bagnet na broń* stwórz słowniczek wyrazów odpowiednich dla tekstu tyrtejskiego. Do wyrazów zaczerpniętych z tekstów dopisz własne propozycje.

	Rzeczowniki z tekstów	Przymiotniki z tekstów	Czasowniki z tekstów (w bezokoliczniku)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
	Rzeczowniki - twoje propozycje	Przymiotniki - twoje propozycje	Czasowniki - twoje propozycje
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

Ćwiczenie 6

Na podstawie piosenki *Hej, chłopcy, bagnet na broń* stwórz kodeks żołnierza polskiego czasów II wojny światowej. Sformułuj 5 zdań złożonych w trybie rozkazującym.

Ćwiczenie 7

Rozstrzygnij, czy w piosence *Hej, chłopcy, bagnet na broń* zostały zastosowane wymienione zabiegi literackie. Swój wybór uzasadnij.

Heroizacja

Sakralizacja

Idealizacja

Przeczytaj tekst piosenki *Hej, chłopcy, bagnet na broń* i *Wiersza o nas i o chłopcach* Krystyny Krahelskiej, a następnie odpowiedz na pytania, odwołując się każdorazowo do obu utworów.

Z kim utożsamia się podmiot liryczny?

Jakie emocje dominują w wypowiedzi podmiotu lirycznego?

Jakie cechy podmiot liryczny przypisuje żołnierzom?

Jaka jest główna intencja wypowiedzi podmiotu lirycznego?

Praca domowa

Przeczytaj tekst *Kołysanki o zakopanej broni* Krystyny Krahelskiej i napisz notatkę na ok. 100–150 słów, w której wyjaśnisz, jakie realia życia żołnierskiego nieobecne w tekście *Hej, chłopcy, bagnet na broń* opisuje ten tekst.

((Krystyna Krahelska ps. Danuta

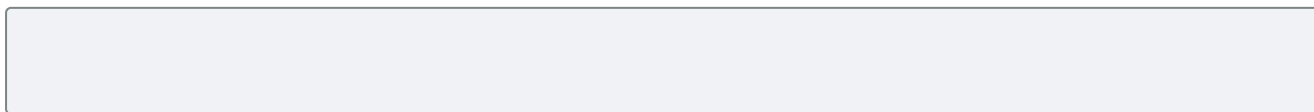
Kołysanka o zakopanej broni

Smutna rzeka, księżyc po niej pływa
Nad nią ciemne dłonie chyli klon,
Śpij dzieciно, nic się nie odzywa,
Śpi w mogiłach zakopana broń.
Śpij dzieciно, nic się nie odzywa,
Śpi w mogiłach zakopana broń.

Smutna rzeka, usnął las cienisty
Srebrne gwiazdy spadły w srebrną toń,
Gdzieś po polach, gdzieś po lasach mglistych
Czuźnie drzemie zakopana broń.
Gdzieś po polach, gdzieś po lasach mglistych
Czuźnie drzemie zakopana broń.

Smutna rzeka, księżyc po niej spłynął
Ciemna noc na liściach kładzie dłoń,
Śpij dzieciно, śpij żołnierski synu,
Już niedługo obudzimy broń.
Śpij dzieciно, śpij żołnierski synu,
Już niedługo obudzimy broń.

Źródło: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Kołysanka o zakopanej broni*, [w:] *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975, s. 329–330.

Dla nauczyciela

Autor: Paulina Król

Przedmiot: Język polski

Temat: „Przyjdzie rozkaz, że już [...] trzeba nam iść”. Tyrteizm w piosence Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń!*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
- 2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);
- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawnomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- analizuje symbolikę w poezji tyrtejskiej;
- sporządzi słownik tyrtejski;
- opracuje na podstawie wojennych tekstów patriotycznych kodeks żołnierski.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- metodnik lub kartki zielone, żółte i czerwone;
- trzy piłeczki w kolorze zielonym, żółtym i czerwonym.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów o podział na trzy grupy i przydziela im teksty:
  - grupa 1: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Hej chłopcy, bagnet na broń*
  - grupa 2: Władysław Broniewski, *Bagnet na broń*
  - grupa 3: Krystyna Krahelska ps. Danuta, *Wiersz o nas i o chłopcach*.
 Uczniowie przygotowują się do omówienia tektów, szukając informacji na temat kontekstu biograficznego lub historycznego.
2. Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie miejsc do pracy w trzech grupach.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel udostępnia uczniom materiał Przyjdzie rozkaz, że już [...] trzeba nam iść. Tyrteizm w piosence Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń!*.
2. Nauczyciel wyświetla na tablicy sekcję „Wprowadzenie”. Uczniowie czytają jego treść oraz zamieszczone cele zajęć.
3. Nauczyciel wprowadza krótkie nawiązanie do lekcji: życie i twórczość Krystyny Krahelskiej ps. Danuta.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”.
2. Nauczyciel prosi wybranego ucznia o odczytanie na forum klasy tekstu *Hej chłopcy, bagnet na broń*. Uczniowie indywidualnie przystępują do ćwiczenia 1 i 4 w sekcji „Sprawdź się”. Nauczyciel wyświetla odpowiedzi i komentuje.
3. Nauczyciel prosi uczniów, aby usiedli w przygotowanych przed lekcją grupach. Uczniowie losują piłeczki, w kolorach, które będą ich reprezentować: żółtą, czerwoną lub zieloną. Następnie wyświetla mapę myśli w sekcji „Ilustracja interaktywna”. Każda grupa zapisuje swoje skojarzenia odnosząc się do zapoznanych przed lekcją tekstów. Następnie nauczyciel prosi o krótkie omówienie tektów i odczytanie propozycji. Nauczyciel zapisuje na tablicy najciekawsze. Uczniowie dokonują analizy symboliki w poezji tyrtejskiej.
4. Następuje praca z multimedium. Uczniowie zapoznają się z treścią ilustracji interaktywnej. Każda grupa zapoznaje się z treścią polecenia 2 w sekcji „Ilustracja interaktywna” i uzupełnia. Nauczyciel wyłania osoby w poszczególnych grup, które odczytają odpowiedzi. Grupy uzupełniają w swoje wiadomości. Nauczyciel komentuje ich pracę.

5. Nauczyciel wyświetla ćwiczenie 6. Uczniowie w grupach tworzą kodeks żołnierza polskiego czasów II wojny światowej. Grupy odczytują swoje prace. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi trzy kartki zieloną, czerwoną i żółtą. Uczniowie indywidualnie głosują na wybraną grupę. Nauczyciel zlicza głosy i odczytuje wyniki.

Faza podsumowująca:

1. Na zakończenie nauczyciel wyświetla ćwiczenie 5 w sekcji „Sprawdź się”. Uczniowie indywidualnie przygotowują słownik tyrtejski.
2. Nauczyciel prosi uczniów o dokończenie zadania: Z dzisiejszej lekcji można dowiedzieć się, że ....

Praca domowa:

1. Przeczytaj tekst *Kołysanki o zakopanej broni Krystyny Krahelskiej* napisz notatkę na ok. 100–150 słów, w której wyjaśnisz, jakie realia życia żołnierskiego nieobecne w tekście *Hej, chłopcy, bagnet na broń* opisuje ten tekst.

Materiały pomocnicze:

- *Polskie pieśni wojenne i piosenki obozowe*, oprac. Adam Zagórski, tłum. Karol Sienkiewicz, wybór Adam Zagórski, Piotrków 1915.
- *Niech wiatr ją poniesie. Antologia pieśni z lat 1939–1945*, wybór Tadeusz Szewera, Łódź 1975.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Ilustracja interaktywna”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.